

Salamon és Piroska

(elbeszélés)

Bizony, ha kinyitjuk benső szemünket, akkor látjuk a sok szenvedés érlelte királyt, amint öles léptekkel indul Bátáról, az épülő Szent Vér apátságtól vissza Pólába, önkéntes száműzetése színhelyére.

Először föltalpalt a szőlővel beültetett löszdombra, mely eltakarta a falut és a folyamat a rómaiak építette hadiúton járó utasok és hadak elől, aztán menetelt tovább, szántókon, erdőkön és szőlőkön át, toronyiránt. Már nem lappangott, nem bujdosott László bátya kerülői elől. Valahogy megérezte, hogy Lackó király visszavonta legényeit, nem kívánja többé elfogni. Miért is tenné? Ha megfogná, mit kezdene vele? Kettejük közös története Nagyboldogasszony fehérvári egyházának kapujában végleg befejeződött. Ezt Lackó is tudta, de uralkodó lévén küldeni kellett a nyargalókat, a rend kedvéért, vagyis a semmiért.

Ha mégis elfogatná, állnának egymással szemben némán, mert mit is mondhatnának? A templomkapuban is elég volt egyetlen pillantás, hogy minden világos legyen. Mégis, éppen ezért jó volna időnként szemben állni vele, az egyetlennel, akivel szótlannul is érti a szót. Micsoda aján-dék!

Útközben, jobb híján, kazlakban és bokrokban aludt, útszéli fák gyümölcsén élt. Ezeket a fákat leginkább az égi madarak ültették. Mivel a Fönnavaló gondoskodott róluk, táplálta őket, pedig „nem vetnek, nem aratnak, s csűrökbe sem gyűjtenek.” Éppen ezért tartozásukat lerovandó szanaszét hullajtottak jóféle magvakat, azok pedig kikeltek a dűlőutak, szántók, szőlőpázmák végében, erdőkben, réteken. Mert minden lelkes lény dolga az Isten és teremtésének művelése.

Derék emberek nemhogy meghagyták a surjánokat, de szükség esetén egyik-másikat pár lépéssel odébb is ültették, távolabb a szekérke-rekek, lovak járásától, le-lemetszegették hibás

vagy törött águkat, hogy legyen gyümölcsébédje a vándoroknak.

A vándor ilyenformán maga is égi madár.

Ki nem?

Pirkadattól délig eljutott a bozsoki erdőig. Már megszedte tarisznyáját, tisztességgel: egy-egy fáról csak annyi érett gyümölcsöt vett le, hogy az utána jövőnek is jusson.

A gyümölcsébédhez a legjobb leülni egy kőre, földkupacra, szétnézni égen és földön, megfigyelni a felhők menetirányát, a papsajtót szívogató mezei poloskát, aztán szépen elmondani az áldást és áttekinteni az étlapot. Célszerű szilvával és édes körtével kezdeni, mégpedig úgy, hogy az ember előbb töröget némi mogyorót, mandulát, a zsenge diót nem árt kihámozni keserű bőrből, majd szépen sorban bekapogatja az olajos magvakat a szilvákhöz, a szaftos körtefalatokhoz, a szőlőhöz, a sárgadinnyéhez. A cseresznyéhez, meggyhez is illenének a magok, nagy kár, hogy ezek a gyümölcsök már elérnek nyár végére.

Szerencsére alma nyár elejétől télig akad, ám jobb a végén enni, esetleg már séta közben, tarisznyából. Oltja a szomjat, nem szóródik el, s a leve sem folyik szanaszét.

Salamon lelkében elnézte unokabátyját, ahogy a fehérvári palotában tyúklevest kanalaz, majd üszőhúst eszeget tejfölös, kapros tormával, borsos-boros báránytokányt és szalonnával-dióval sült vizát meg mákos kalácsot. A kalácsot éppen az ő régi szolgálója kallotta a fölségnek: összefonta a tésztát, az asztalhoz csapta, újra összefonta, ismét kallta.

Bizony, a vitézséghez jó étel, sok erő kell. Lackó komolyan és mértékletesen táplálkozik. Éppen annyit, amennyire szüksége van. Borból sem ménesit, badacsonyt vagy decsi szagost ízlelget a drágaköves billikomából, ezek mind fölöslegesen finomak volnának, hanem somlai savanyút.

Gyógybort. Amit nem a mulatni vágyó szív, hanem a szorgos gyomor kíván. Így van rendjén. Az udvari népség kénytelen-kelletlen utánozza.

Egy apród az ebédlő sarkában lantot penget. Ő új fiú, a régi apródok azóta lovagok vagy halottak. A gyerek halk, finom dallamot játszik, emésztéshez valót.

Nicsak, a kalács után egy-két kövér, mézben főtt szilva? Ó persze a könnyű széklet és a bátor, éles szem végett! Ez is helyes. Lackó király körül minden a maga kerékvágásába zökkent. Így jó. Bár ő szíve szerint az én kosztomon élne, ám a király hogyan legyen aszkéta, amikor a rend az rend?

Azért jól elüldögnénk itt, az erdőszélen a gombák mellett...

* * *

Amikor megérkezett Salamon házához, tett egy kis kerülőt, hogy alaposan megnézze a temetődombról a kicsi várat. 1073 őszén járt itt utoljára. A kijavított hajdani római őrtorony mellé és köré kerítést építtetett derék, beásott és fektetett tölgyekre döngölt földből a Hadászvány szigetén körben. Ezt a földvárépítési módszert évezredek óta használták.

A széles falon belüli fecskefészekházak közül kiemelkedett a palota az istállóval és a Szent József-templom tömbje, amely mellé most rakták a tornyot, jó vastagra, hogy bástyaként is szolgálhasson.

Ó, Szent József, neked nem jutott saját gyermek, csak maga az Úristen!

A parton a révész azonnal elkapta a királyt.

– Na, te csavargó, markold meg ezt a villát, ne lopjad Isten napját!

Kompon hordták ki a trágyát a várból, s szerével vitték föl a szőlőhegyre. A kis vasgyúró révész a saját háromágú fából faragott villáját dobta Salamonnak, aki mellé rögtön odaállt két villás legény, hogy ne jusson eszébe a munkán kívül semmi buta gondolat. Alkonyatig dolgoztak. Akkor visszavették tőle a szerszámot, megmosakodhatott a folyóban, és leülhetett a kópház tornácán a többiek után, az asztal végére. A révészné tisztességesen ellátta őket: sajtot, szalonnát, kenyeret, hagymát és aludttej-t tett eléjük. Ura elmondta az asztali áldást, az asszony szipogva hozzátette: – Piroskáért is! Segítsd meg, Urunk, Piroskát is!

Hallgatagon ettek, ahogy illik, de amikor kiürült az aludttej-es köcsög, és az asszony kilépett a küszöb mögül, hogy újratöltse, kiszakadt belőle:

– Jaj! Nem éri meg a reggelt!

A férfiak hallgattak. Amikor a második köcsög aludttej is elfogyott, a gazda sóhajtott.

– Torokgyík.

A többiek bólintottak. A torokgyík az torokgyík. Nincs mit tenni. Szörnyű halál egy ilyen kicsinek, mit véthetett? Ajjajaj!

Hallgattak. A folyó fölött denevérek vadásztak a szúnyogokra.

Salamon megszólalt.

– Szabad-e rátennem a kezem? Imádkozhatok-e érte?

A révész nem válaszolt. A többiek, talán rokonok vagy napszámosok kérdően néztek rá a sűrűsödő estében. Végül az asszony döntött. A királyhoz osont, megfogta a kezét, és némán bevezette a házba.

A mestergerendáról függő bölcsőben fuldoklott a kis Piroska. A kelő hold gyászos-fehéres fényport szórt rá. Szeme kimeredt, hörögve kapkodta a levegőt. Anyját meglátva fölsírt volna, de ettől még jobban elszorult a torka – dobálta kicsi testét, hogy valahogy egy csöpp lélegzethez jusson. Salamon megfogta a homlokát. Lázás volt, de hideget sugárzott. Anna, a pólai parasztság asszony egyszer azt mondta neki, hogyha az ember megérint egy facsemetét, akkor érezni rajta, hogy szomjas-e; levelei neszezésével még súgja is. A kislányt életszomjúság gyötörte. Ez jó. Letérdelt melléje, és imádkozni kezdett. Félhangosan, hogy az asszony is hallja, s vele tarthasson.

– Az Atyának, Fiúnak és Szentlélek Istennek nevében. – Ezt ismételte nagyon lassan, minden szót átélve, hogy lelki szemével mintegy lássa a lelke mélyén a három isteni személyt. Az Atyát az el nem égő csipkebokor lángjában, a Fiút hófehér köntösben a zsinagógai előljáró halott kislányának ágya mellett, a Szentlelket a kicsi szellőben, mely éppen átvonult a szobán, majd az egészet egybefogva mint boldogságot: – Ámen! Az asszony eleinte csodálkozott, hogy a keresztvetés után nincs folytatás, de aztán belátta: mi egyebet mondhat ilyenkor az ember? A különös csavargó nem lehetett ördöggel cimboráló garabonciás, mert nem garált érthetetlen szódarát, ugyanezért táltos sem, meg azért sem, mert

az ilyenfélék nem vetnek keresztet, és a Szentháromságot sem emlegetik. Ismételte vele a hét szót, előbb engedelmesen, majd lelkesen, hogy lám, a legeslegnagyobbat szólítják meg, akitől nem kell kérni semmit, hiszen olvassa az ember gondolatát. Zsolozsmáztak, amíg a gonosz hold el nem vonult az ablak mögül, és a kislány békében el nem szenderedett. Akkor nesztelenül kisurrantak a házból.

Már csak a gazda ült az asztalnál.

– Alszik – szólta az asszony.

– Talán átalussza magát.

Felesége sírva fakadt.

Salamon hallgatott.

– Köszönöm – mondta a révész.

– Nincs mit – felelt Salamon.

Az asszony kihozott neki a kamrából néhány rossz birkabőrt.

– A tornácon elalhatsz.

– Köszönöm, de inkább megyek.

– Hová indulnál a sötét éjszakában? Fáradt is vagy biztosan.

– Az én hazám a menés. Adjatok hálát a Magasságosnak.

Elindult.

Az asszony utánaszaladt a zavarában fölkapott szalonnadarabbal, és egy birkabőrrel. Alig lehetett elhessenteni.

* * *

Salamon a folyó kanyarulatán túl magára maradt. Képtelen volt lépni és hallgatni, a hála majd szétrepezdítette a szívét. Leginkább szökdécselnie kellett volna az örömtől, és rikoltozni, mert a kislány meggyógyult, de akkor a jónép félreértene a Szentháromság dicsőségét. Azt hinné, hogy csoda történt, hogy az Úr helyettünk elvégzett valamit, s mi föl vagyunk mentve! Pedig hatalmasat tett, szeretett, megint megáldotta Piroska szüleit, és újra adott nekem egy országot, ezt a Piroskát, aki úgy az enyém, ahogy Józsefé a kicsi Jézus, és nem is látom soha többé.

Micsoda kincs, micsoda hatalom!

Levetette magát a partra, a sásba, és sírt: Én Uram, én Istenem!

„Világ Királynéja”